

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา

ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

การรับรองการเปิดเผยข้อมูล

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ และอนุญาตให้เผยแพร่บนเว็บไซต์
ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา

(นายไพศาล ที่รัก)
ศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา

คำนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมี ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยยุทธศาสตร์ชาติด้าน การปรับสมดุลและการพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่หลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจและแยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีขีดสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีองค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เครือข่ายต่างๆ ชุมชนและประชาชน สอดส่อง เฝ้าระวังให้ข้อมูลและร่วมตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐตามความเหมาะสม พร้อมทั้งสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของบุคลากรภาครัฐให้เกิดขึ้นในสังคม การปรับเปลี่ยนแนวคิดให้การปฏิบัติราชการเป็นมืออาชีพ มีจิตบริการ ทำงานในเชิงรุกและมองไปข้างหน้า สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นได้อย่างเป็นรูปธรรม และสร้างจิตสำนึก ค่านิยมให้ทุกภาค ส่วนต้นตัวและละอายต่อการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการตอบสนองต่อนโยบายรัฐบาล และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติฯ นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา โดยคณะผู้บริหารของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา ได้ตระหนักถึงความสำคัญและถือเป็นนโยบายในเรื่องของการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งเป็นวาระของชาติและจังหวัดนครราชสีมาในการที่จะกำหนดมาตรการหรือแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในองค์กร จึงได้ดำเนินการจัดวางระบบการบริหารความเสี่ยงการทุจริตขึ้น เพื่อค้นหาประเมินความเสี่ยงการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา และจัดวางมาตรการป้องกันในการ ตรวจสอบ เฝ้าระวัง เพื่อมิให้เกิดความเสียหายขึ้นในองค์กรได้

กลุ่มอำนวยการ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา

สารบัญ

คำนำ

หน้า

สารบัญ

ส่วนที่ ๑ บทนำ

๑

ส่วนที่ ๒ ความหมายของการทุจริต สิบบน และผลประโยชน์ทับซ้อน

๓

ส่วนที่ ๓ การวิเคราะห์ความเสี่ยงการทุจริตด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

๖

ส่วนที่ ๔ แนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๘

ส่วนที่ ๕ การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ

๑๑

ส่วนที่ ๑

บทนำ

๑. หลักการและเหตุผล

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้นการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสม จะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากร ขององค์กรถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กร จะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มี การทุจริตหรือในกรณีที่พบกับการทุจริต ที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่า องค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็น ส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใดวัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการระบบหรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การวิเคราะห์ความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่เป็นระบบในการบริหารปัจจัย และควบคุมกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อลดมูลเหตุของโอกาสที่จะทำให้เกิดความเสียหายจากการปฏิบัติงานที่อาจเกิด ผลประโยชน์ทับซ้อน

ประเภทของความเสี่ยงแบ่งออกเป็น ๔ ด้านดังนี้

๑. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์(Strategic Risk: S) หมายถึง ความเสี่ยงเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายและพันธกิจในภาพรวมที่เกิดจากเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และเหตุการณ์ภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อกลยุทธ์ที่กำหนดไว้และการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ไม่เหมาะสมรวมถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างนโยบายเป้าหมายกลยุทธ์โครงสร้างองค์กรภาวะการแข่งขันทรัพยากรและสภาพแวดล้อมอันส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กร

๒. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk: O) เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพประสิทธิผล หรือผลการปฏิบัติงานโดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยงเนื่องจากระบบงานภายในขององค์กร/กระบวนการ เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่ใช้/บุคลากร/ความเพียงพอของข้อมูลส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพประสิทธิผลในการดำเนิน โครงการ

๓. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk: F) เป็นความเสี่ยงเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณและการเงินเช่นการบริหารการเงินที่ไม่ถูกต้องไม่เหมาะสมทำให้ขาดประสิทธิภาพและไม่ทันต่อสถานการณ์หรือเป็น ความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเงินขององค์กรเช่นการประมาณการงบประมาณไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับขั้นตอน การดำเนินการเป็นต้น เนื่องจากขาดการจัดหาข้อมูลการวิเคราะห์การวางแผนการควบคุมและการจัดทำรายงาน เพื่อนำมาใช้ในการบริหารงบประมาณและการเงินดังกล่าว

๔. ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย/กฎระเบียบ (Compliance Risk:C) เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบต่างๆโดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยงเนื่องจากความไม่ชัดเจนความไม่ทันสมัย หรือความไม่ครอบคลุมของกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆรวมถึงการทํานิติกรรมสัญญาการร่างสัญญาที่ไม่ครอบคลุมการดำเนินงาน

สาเหตุของการเกิดความเสี่ยงอาจเกิดจากปัจจัยหลัก ๒ ปัจจัยคือ

๑) ปัจจัยภายใน เช่น นโยบายของผู้บริหารความซื่อสัตย์จริยธรรมคุณภาพของบุคลากรและการเปลี่ยนแปลงระบบงานความเชื่อถือได้ของระบบสารสนเทศการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารและเจ้าหน้าที่บ่อยครั้ง การควบคุมกำกับดูแลไม่ทั่วถึงและการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบหรือข้อบังคับของหน่วยงานเป็นต้น

๒) ปัจจัยภายนอก เช่น กฎหมายระเบียบข้อบังคับของทางราชการการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี หรือสภาพการแข่งขันสภาวะแวดล้อมทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองเป็นต้น

ส่วนที่ ๒

ความหมายของการทุจริต สินบน และผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. การทุจริต

“ทุจริตในภาครัฐ” หมายความว่า ทุจริตต่อหน้าที่หรือประพฤติดมิชอบในภาครัฐ

“ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบ สำหรับตนเองหรือ ผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น

“ประพฤติดมิชอบ” หมายความว่า การใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายระเบียบ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีที่มุ่งหมายจุกควบคุมดูแลการรับการเก็บรักษาหรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน

๒. สินบน

สินบน (Bribery) หมายถึง ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่เสนอว่าจะให้ สัญญาว่าจะให้ มอบให้ การยอมรับ การให้ หรือการร้องขอสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งในลักษณะจงใจให้ กระทำการหรือไม่กระทำการที่ขัดต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ

ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด หมายถึง

- ทรัพย์สิน หมายถึง ทรัพย์สินและวัตถุไม่มีรูปร่างซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ เช่น เงิน ที่ดิน รถ
- ประโยชน์อื่นใด เช่น การสร้างบ้านหรือตกแต่งบ้านโดยไม่คิดราคา หรือคิดราคาขั้นต่ำ

๓. ผลประโยชน์ทับซ้อน

คำว่า Conflict of Interest มีผู้ให้คำแปลเป็นภาษาไทยไว้หลากหลาย เช่น “การขัดกันแห่ง ผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม” หรือ “การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม” หรือ “การขัดกันระหว่างผลประโยชน์สาธารณะและผลประโยชน์ส่วนบุคคล” หรือ “ประโยชน์ทับซ้อน” หรือ “ผลประโยชน์ทับซ้อน” หรือ “ผลประโยชน์ขัดกัน” หรือจะแปลว่า “ผลประโยชน์ขัดแย้ง” หรือ ความขัดแย้งทางผลประโยชน์

คู่มือการปฏิบัติหน้าที่สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อมิให้ดำเนินกิจการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ตามมาตรา ๑๐๐ แห่งกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

“ประโยชน์ส่วนบุคคล (Private Interests) คือ การที่บุคคลทั่วไปในสถานะเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในสถานะเอกชนได้ทำกิจกรรมหรือได้กระทำการต่างๆ เพื่อประโยชน์ส่วนตน ครอบครัว เครือญาติ พวก พ้อง หรือของกลุ่มในสังคมที่มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบต่างๆ เช่น การประกอบอาชีพ การทำธุรกิจ การค้า การลงทุน เพื่อหาประโยชน์ในทางการเงินหรือในทางธุรกิจ เป็นต้น”

“ประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ (Public Interests) คือ การที่บุคคลใดๆ ในสถานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของรัฐ) ได้กระทำการใดๆ ตามหน้าที่หรือได้ปฏิบัติหน้าที่อันเป็นการดำเนินการในอีกส่วนหนึ่งที่แยกออกมาจากการดำเนินการตามหน้าที่ในสถานะเอกชน การกระทำการใดๆ ตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึง มีวัตถุประสงค์หรือมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม หรือการรักษาประโยชน์ส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ของ รัฐ การทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและจะมีรูปแบบของความสัมพันธ์หรือมีการกระทำในลักษณะต่างๆ กัน ที่เหมือนหรือคล้ายกับการกระทำของบุคคลในสถานะเอกชน เพียงแต่การกระทำในสถานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐกับการกระทำในสถานะเอกชน จะมีความ แตกต่างกันในวัตถุประสงค์เป้าหมายหรือประโยชน์สุดท้ายที่แตกต่างกัน

“การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests) คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใดๆ หรือดำเนินการในกิจการสาธารณะที่เป็น การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบในกิจการของรัฐหรือองค์กรของรัฐ เพื่อประโยชน์ของรัฐ หรือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีผลประโยชน์ส่วนตัวเข้าไปแอบแฝง หรือเป็นผู้ที่มีส่วน ได้ส่วนเสียในรูปแบบต่างๆ หรือนำประโยชน์ส่วนตัวหรือความสัมพันธ์ส่วนตัวเข้ามามีอิทธิพลหรือเกี่ยวข้อง ในการใช้อำนาจหน้าที่หรือดุลยพินิจ ในการพิจารณาตัดสินใจในการกระทำใดๆ หรือดำเนินการดังกล่าวขึ้น เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในทางการเงิน หรือประโยชน์อื่นๆ สำหรับตนเองหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง”

รูปแบบของการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม มีได้หลายรูปแบบไม่จำกัดอยู่ เฉพาะในรูปแบบตัวเงิน หรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมถึงผลประโยชน์อื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรูปแบบของตัวเงินหรือ ทรัพย์สินด้วย จำแนกรูปแบบของการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม ออกเป็น ๗ รูปแบบ คือ

๑. การรับผลประโยชน์ต่างๆ (Accepting benefits) หรือสินบน ซึ่งผลประโยชน์ต่างๆ ไม่ว่า จะเป็นทรัพย์สิน ของขวัญ การลดราคา การรับความบันเทิง การรับบริการ การรับการฝึกอบรม หรือสิ่งอื่นใด ในลักษณะเดียวกันนี้ และผลจากการรับผลประโยชน์ต่างๆ นั้น ได้ส่งผลให้การตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

๒. การทำธุรกิจกับตัวเอง (Self-dealing) หรือคู่สัญญา (Contracts) เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ เข้าไปมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานที่ตนสังกัด โดยอาจจะเป็น เจ้าของบริษัทที่ทำสัญญาเอง หรือเป็นของเครือญาติสถานการณ์เช่นนี้เกิดบทบาทที่ขัดแย้ง หรือเรียกได้ว่าเป็น ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในเวลาเดียวกัน

๓. การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งหน้าที่สาธารณะหรือหลังเกษียณ (Post-employment) เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐลาออกจากหน่วยงานของรัฐ และไปทำงานในบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจประเภทเดียวกัน หรือบริษัทที่มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานเดิม โดยใช้อิทธิพลหรือความสัมพันธ์จากที่เคยดำรงตำแหน่งในหน่วยงานเดิมนั้น หาประโยชน์จากหน่วยงานให้กับบริษัทตนเอง

๔. การทำงานพิเศษ (Outside employment or moonlighting) ในรูปแบบนี้มีได้หลายลักษณะไม่ว่าจะเป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งบริษัทดำเนินธุรกิจ ที่เป็นการแข่งขันกับหน่วยงานหรือองค์การสาธารณะ ที่ตนสังกัด หรือการรับจ้างพิเศษเป็นที่ปรึกษาโครงการโดยอาศัยตำแหน่งในราชการสร้างความน่าเชื่อถือว่าโครงการของผู้ว่าจ้างจะไม่มีปัญหาติดขัดในการพิจารณาจากหน่วยงานที่ปรึกษาสังกัดอยู่

๕. การรู้ข้อมูลภายใน (Inside information) เป็นสถานการณ์ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้ประโยชน์จากการที่ตนเองรับรู้ข้อมูลภายในหน่วยงาน และนำข้อมูลนั้นไปหาประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้อง อาจจะหาประโยชน์โดยการขายข้อมูลหรือเข้าเอาประโยชน์เสียเอง

๖. การใช้ทรัพย์สินของราชการเพื่อประโยชน์ธุรกิจส่วนตัว (Using your employer's property for private advantage) เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนำเอาทรัพย์สินของราชการซึ่งจะต้องใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการเท่านั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง หรือการใช้ผู้ใต้บังคับบัญชาไปทำงานส่วนตัว

๗. การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง (Pork-barrelling) เป็นการที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้บริหารระดับสูงอนุมัติโครงการไปลงพื้นที่หรือบ้านเกิดของตนเอง หรือการใช้งบประมาณสาธารณะเพื่อหาเสียง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา “ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม พ.ศ....” ทำให้มีรูปแบบเพิ่มเติมจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอีก ๒ กรณี คือ

๘. การใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์แก่เครือญาติหรือพวกพ้อง (Nepotism) หรืออาจจะเรียกว่า ระบบอุปถัมภ์พิเศษ เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้อิทธิพลหรือใช้อำนาจหน้าที่ทำให้หน่วยงานของตนเข้าทำสัญญากับบริษัทของพี่น้องของตน

๙. การใช้อิทธิพลเข้าไปมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐอื่น (Influence) เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองหรือพวกพ้อง โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่ข่มขู่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้หยุด ทำการตรวจสอบบริษัทของเครือญาติของตน

ที่มา : เอกสารประกอบโครงการปลูกฝังวิธีคิดแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัว และผลประโยชน์ส่วนรวมจิตพอเพียง ความอาย และไม่ทนต่อการทุจริต (ป.ป.ช.) ประจำปี ๒๕๖๑

ส่วนที่ ๓

การวิเคราะห์ความเสี่ยงการทุจริตด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

ความเสี่ยงการทุจริต

หมายถึง ความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน

ลักษณะการทุจริต จำแนกเป็น ๗ ประเภท ดังนี้

๑. การทุจริตด้านงบประมาณ การทำบัญชี การจัดซื้อจัดจ้าง และการเงินการคลัง ส่วนใหญ่เกิดจากการละเลยของหน่วยงาน
๒. สภาพหรือปัญหาที่เกิดจากตัวบุคคล
๓. สภาพการทุจริตอันเกิดจากช่องว่างของกฎระเบียบและกฎหมาย
๔. สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจและขาดคุณธรรมจริยธรรม
๕. สภาพหรือลักษณะปัญหาที่เกิดจากการขาดการประชาสัมพันธ์ในประชาชนทราบ
๖. สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากการตรวจสอบขาดความหลากหลายในการ ตรวจสอบจากภาคส่วนต่างๆ
๗. สภาพหรือลักษณะปัญหาของการทุจริตที่เกิดจากอำนาจ บารมี และอิทธิพลท้องถิ่น

สาเหตุและปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

๑. โอกาส แม้ว่าในปัจจุบันมีหน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแต่พบว่า ยังคงมีช่องว่างที่ทำให้เกิดโอกาสของการทุจริต ซึ่งโอกาสดังกล่าวเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง กฎหมาย กฎระเบียบไม่รัดกุม และอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะข้าราชการระดับสูงก็เป็นอีกโอกาสหนึ่งที่ทำให้เกิดการทุจริต
๒. สิ่งจูงใจ เป็นที่ยอมรับว่าสภาวะทางเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นเรื่องของวัตถุนิยม สังคมทุนนิยม ทำให้คนในปัจจุบันมุ่งเน้นที่การสร้างควมร่ำรวย ด้วยเหตุนี้จึงเป็นแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่มีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมทุจริตมากยิ่งขึ้น
๓. การขาดกลไกในการตรวจสอบความโปร่งใส การทุจริตในปัจจุบันมีรูปแบบที่ซับซ้อนขึ้น โดยเฉพาะการทุจริตในเชิงนโยบายที่ทำให้การทุจริตกลายเป็นความชอบธรรมในสายตาประชาชน ขาดกลไกการตรวจสอบความโปร่งใสที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะเข้าไปตรวจสอบการทุจริตของบุคคลเหล่านี้

๔. การผูกขาด ในบางกรณีการดำเนินงานของภาครัฐ ได้แก่ การจัดซื้อ-จัดจ้าง เป็นเรื่องของการ ผูกขาด ดังนั้น จึงมีความเกี่ยวข้องเป็นห่วงโซ่ผลประโยชน์ทางธุรกิจ ในบางครั้งพบบริษัทที่มีการให้สินบนแก่ เจ้าหน้าที่เพื่อให้ตนเองได้รับสิทธิในการดำเนินงานโครงการภาครัฐ รูปแบบของการผูกขาด ได้แก่ การผูกขาด ในโครงการก่อสร้างและโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐ

๕. การได้รับคำตอบแทนที่ไม่เหมาะสม รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ความยากจนถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ข้าราชการมีพฤติกรรมการทุจริต เพราะความต้องการที่จะมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องแสวงหาช่องทางเพื่อเพิ่ม “รายได้พิเศษ” ให้กับตนเองและครอบครัว

๖. การขาดจริยธรรม คุณธรรม ในสมัยโบราณ ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นคุณธรรมที่ได้รับการเน้นเป็นพิเศษ ถือว่าเป็นเครื่องวัดความดีของคน ในปัจจุบัน พบว่า คนมีความละอายต่อบาปและเกรงกลัวบาปน้อยลง และมีความเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น มองแต่ประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้งมากกว่าที่จะยึดผลประโยชน์ส่วนรวม

๗. มีค่านิยมที่ผิด ปัจจุบันค่านิยมของสังคมได้เปลี่ยนจากยกย่องคนดี คนที่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็น ยกย่องคนที่มีเงิน คนที่เป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี คนที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูง ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่มีค่านิยมที่ผิด เห็นว่าการทุจริตเป็นวิถีชีวิตเป็นเรื่องปกติธรรมดา เห็นคนชื้อเป็นคนเชื่อ เห็นคนโกงเป็นคนฉลาด ย่อมจะทำให้การทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง โดยไม่มีความละอายต่อบาปและบาป และไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายของบ้านเมือง

การวิเคราะห์ความเสี่ยง

การวิเคราะห์ความเสี่ยง เป็นการวิเคราะห์ระดับโอกาสที่จะเกิดผลกระทบของความเสี่ยงต่างๆ เพื่อประเมินโอกาสและผลกระทบของความเสี่ยง และดำเนินการวิเคราะห์ และจัดลำดับความเสี่ยง โดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน มาตรฐานที่จะใช้ในการประเมินความเสี่ยง ด้านผลประโยชน์ทับซ้อน ได้แก่ ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) และระดับความเสี่ยง ทั้งนี้ กำหนดเกณฑ์ในเชิงคุณภาพ เนื่องจากเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา ที่ไม่สามารถระบุเป็นตัวเลข หรือจำนวนเงินที่ชัดเจนได้

ส่วนที่ ๔

แนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

แนวทางการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและยกระดับมาตรฐานการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อขับเคลื่อนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความโปร่งใส อันจะเป็นรากฐานสำคัญในการป้องกันการทุจริตและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประเทศไทยต่อไป

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต มีการระบุข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงาน ในส่วนที่ ๑ แล้ว จึงดำเนินการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ดัง ๕ ขั้นตอน ต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การกำหนดประเด็นความเสี่ยง

ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ต้องมี รายละเอียดอย่างน้อยประกอบด้วย

- (๑) การคัดเลือกกระบวนการหรือโครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต อย่างน้อย ๑ กระบวนการหรือโครงการ
- (๒) การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต
- (๓) การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต
- (๔) การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต
- (๕) การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

หมายเหตุ หน่วยงานสามารถศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนและวิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้จากคู่มือการประเมินความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk Assessment) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยกองบริหารความเสี่ยงและสกัดกั้นการทุจริตในภาครัฐ สำนักงาน ป.ป.ท.

ขั้นตอนที่ ๒ การคัดเลือกกระบวนการ/โครงการ และกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต ให้หน่วยงาน คัดเลือกกระบวนการที่มีโอกาสเกิดความเสี่ยง หรือโครงการสำคัญของหน่วยงานมาแต่รายละเอียดที่ละขั้นตอนแล้ววิเคราะห์หาประเด็นที่อาจเกิดการทุจริต โดยบันทึกข้อมูลลงในตาราง โดยการประเมินความเสี่ยง การทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ อย่างน้อย ๑ ด้าน จาก ๓ ด้าน ดังต่อไปนี้

- (๑) ด้านการพิจารณาอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ

(๒) ด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

(๓) ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

ขั้นตอนการดำเนินงาน ระบุรายละเอียดขั้นตอนย่อยของกระบวนการงาน/โครงการนั้น ๆ ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต วิเคราะห์ว่าในแต่ละขั้นตอนย่อย มีช่องโหว่ จุดอ่อน หรือโอกาสที่จะเกิดการทุจริต ประพฤติมิชอบ หรือ ผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างไรบ้าง

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต การประเมินจะใช้เกณฑ์มาตรฐาน ๕ ระดับ ในการวิเคราะห์ค่าคะแนนความเสี่ยง โดยพิจารณาจาก ๒ มิติ คือ

โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood): ตั้งแต่ระดับ ๑ (น้อยที่สุด) ถึง ๕ (มากที่สุด)

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact): ตั้งแต่ระดับ ๑ (น้อยที่สุด) ถึง ๕ (สูงมาก/รุนแรงที่สุด)

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต นำค่าคะแนนจากขั้นตอนที่ ๓ มาคำนวณหา คะแนนความเสี่ยง (Risk Score) โดยบันทึกข้อมูลลงในตารางประเมิน และเทียบกับเกณฑ์เมทริกซ์ความเสี่ยง (Risk Matrix) เพื่อจัดระดับความรุนแรง ดังนี้

- สีเขียว (ความเสี่ยงระดับต่ำ) : คะแนนน้อยกว่า ๕ คะแนน
- สีเหลือง (ความเสี่ยงระดับปานกลาง) : คะแนน ๕-๙ คะแนน
- สีส้ม (ความเสี่ยงระดับสูง) : คะแนน ๑๐-๑๔ คะแนน
- สีแดง (ความเสี่ยงระดับสูงมาก): คะแนน ๑๕ คะแนนขึ้นไป

Risk Score					
โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	ปานกลาง (๕ x ๑ = ๕)	สูง (๕ x ๒ = ๑๐)	สูงมาก (๕ x ๓ = ๑๕)	สูงมาก (๕ x ๔ = ๒๐)	สูงมาก (๕ x ๕ = ๒๕)
๔	ต่ำ (๔ x ๑ = ๔)	ปานกลาง (๔ x ๒ = ๘)	สูง (๔ x ๓ = ๑๒)	ปานกลาง (๔ x ๔ = ๑๖)	สูงมาก (๔ x ๕ = ๒๐)
๓	ต่ำ (๓ x ๑ = ๓)	ปานกลาง (๓ x ๒ = ๖)	ปานกลาง (๓ x ๓ = ๙)	สูง (๓ x ๔ = ๑๒)	สูงมาก (๓ x ๕ = ๑๕)
๒	ต่ำ (๒ x ๑ = ๒)	ต่ำ (๒ x ๒ = ๔)	ปานกลาง (๒ x ๓ = ๖)	ปานกลาง (๒ x ๔ = ๘)	สูง (๒ x ๕ = ๑๐)
๑	ต่ำ (๑ x ๑ = ๑)	ต่ำ (๑ x ๒ = ๒)	ต่ำ (๑ x ๓ = ๓)	ต่ำ (๑ x ๔ = ๔)	ปานกลาง (๑ x ๕ = ๕)

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต สำหรับประเด็นที่มีความเสี่ยง (โดยเฉพาะ ระดับปานกลาง สูง และสูงมาก) หน่วยงานจะต้องกำหนดแผนงานเพื่อป้องกันหรือลดโอกาสในการทุจริต โดยระบุ รายละเอียดในตารางมาตรการควบคุม มาตรการควบคุมหรือป้องกัน คัดค้านแนวทาง กฎเกณฑ์ หรือระบบ

ส่วนที่ ๕

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงาน ภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ โดยการพิจารณาปัจจัยความเสี่ยง ประเด็นความเสี่ยง สาเหตุที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยง จากด้านการพิจารณาอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ ด้านการใช้อำนาจและตำแหน่ง หน้าที่ และด้านการใช้จ่ายงบประมาณ อย่างน้อย ๑ ด้าน ดังนี้

ด้านความเสี่ยงการทุจริต	การคัดเลือก ความเสี่ยงการทุจริต ใน หน่วยงานภาครัฐ
๑) ด้านการพิจารณาอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ	☐
๒) ด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่	☐
๓) ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ	☒

นิยามประเภทของความเสี่ยงการทุจริต

ประเภทของความเสี่ยงการทุจริต (Types of corruption risks) ในการประเมินเชิงคุณภาพ “ระบบ การบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต” (Corruption Risk Management Systems: CRMS) ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ ประกอบด้วย ๓ ด้าน ดังนี้

ด้านที่	ประเภท	นิยาม
ด้านที่ ๑	การอนุมัติ อนุญาต	การให้บริการด้านการอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติ การอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทาง ราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือ ตามระเบียบ/ข้อบังคับของหน่วยงาน
ด้านที่ ๒	การใช้อำนาจ และ ตำแหน่งหน้าที่	อำนาจที่ได้มาจากการดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง หรือ จากการปฏิบัติ หน้าที่ โดยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่มีการปฏิบัติหรือละเว้นการ ปฏิบัติในทางมิชอบ
ด้านที่ ๓	การใช้จ่าย งบประมาณ	โครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปีที่ทำการประเมิน ของทุก ประเภทงบประมาณ ได้แก่ งบดำเนินงาน งบลงทุน งบรายจ่ายอื่น

อ้างอิง : คู่มือการประเมินความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk Assessment) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙
การคัดเลือกกระบวนการงาน หรือโครงการ เพื่อกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต โดยใช้หลักการเน้นความ เสี่ยงการทุจริตหลัก การคาดการณ์ในอนาคต การใช้ดุลยพินิจอย่างสมเหตุสมผล การเข้าใจปัจจัย ที่ก่อให้เกิด ความเสี่ยงการทุจริต และดำเนินงานเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง เป็นประจำทุกปีอย่าง สม่าเสมอ โดยสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมาดำเนินการประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงาน ภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ คือ ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการ หรือโครงการ

ชื่อ กระบวนการ : โครงการก่อสร้างอาคารสำนักงานและสิ่งก่อสร้างประกอบ สำนักงานศึกษาธิการ
จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อหน่วยงาน : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา

ประเภทความเสี่ยงด้านที่ ๓ : ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

ลำดับ ที่	ขั้นตอน	ประเด็นความเสี่ยง
๑	การจัดทำร่างขอบเขตของงาน ก่อสร้าง TOR และ กำหนด ราคากลาง	๑. การกำหนดคุณสมบัติของผู้ยื่นข้อเสนอ มีการเอื้อประโยชน์ให้กับ ผู้ยื่นข้อเสนอรายใดรายหนึ่ง หรือกีดกันคู่แข่ง หรือกำหนดเงื่อนไข ไม่เป็นธรรม ไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของทางราชการ ๒. การกำหนดเงื่อนไขของผู้ยื่นข้อเสนอในงานก่อสร้างไม่เป็นไป แนวทางปฏิบัติ
๒	การดำเนินการตรวจสอบและ พิจารณาเอกสารของผู้ยื่นข้อ เสนอ	๑. คณะกรรมการมอบหมายให้บุคคลเพียงคนเดียวดำเนินการจัดทำ เอกสารทุกขั้นตอนโดยไม่มีการตรวจสอบรายละเอียด อาจนำไปสู่ ความเสี่ยงด้านความโปร่งใสในการดำเนินงานและเพิ่มโอกาสในการ ทุจริตหรือการบิดเบือนข้อมูล ๒. การตัดสินใจของคณะกรรมการที่ไม่สอดคล้องกับขอบเขตของงาน หรือถูกกดดันจากภายนอกให้เลือกผู้ยื่นข้อเสนอโดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติ ที่เหมาะสม
๓	การบริหารสัญญาและการควบคุม งานก่อสร้าง	๑. การแก้ไขสัญญาหรือการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงโดยไม่มีเหตุอันควร อาจเกิดขึ้นเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ผู้รับจ้าง ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการให้ หรือรับสินบน หรือการมีผลประโยชน์ทับซ้อน ๒. การละเลยการบังคับใช้เงื่อนไขในสัญญา ไม่ดำเนินการเรียก ค่าปรับหรือเรียกค่าเสียหายผู้รับจ้างที่ส่งงานล่าช้า ๓. ละเลยการควบคุมงานให้ผู้รับจ้างใช้วัสดุที่ไม่ได้มาตรฐานหรือ ไม่เป็นไปตามคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุที่กำหนด หรือการเรียกรับ สินบนหรือผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้รับจ้างเพื่อแลกกับการอนุมัติ การทำงานที่ไม่ได้มาตรฐาน

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

เกณฑ์โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)

โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)	
๕	เหตุการณ์/โอกาสเกิดการกระทำทุจริต ๔ ครั้งต่อปีขึ้นไป
๔	เหตุการณ์/โอกาสเกิดการกระทำทุจริต ๓ ครั้งต่อปีขึ้นไป
๓	เหตุการณ์/โอกาสเกิดการกระทำทุจริต ๒ ครั้งต่อปีขึ้นไป
๒	เหตุการณ์/โอกาสเกิดการกระทำทุจริต ๑ ครั้งต่อปีขึ้นไป
๑	เหตุการณ์ไม่น่ามีโอกาสเกิดการกระทำทุจริต (ไม่เกิดขึ้นเลย)

ผลกระทบ (Impact)

โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)	
๕	- เกิดความเสียหายทั้งด้านงบประมาณและภาพลักษณ์ของหน่วยงานและนำไปสู่กระบวนการทางยุติธรรม - เกิดการฟ้องร้องต่อศาล หรือหน่วยงานกำกับดูแล องค์กรตรวจสอบทำการตรวจสอบความเสียหายที่เกิดขึ้น
๔	- เกิดความเสียหายด้านภาพลักษณ์ของหน่วยงานในเรื่องความโปร่งใสขององค์กร - มีการร้องเรียนต่อสื่อมวลชนและมีการออกข่าว
๓	- หน่วยตรวจสอบของหน่วยงานหรือหน่วยตรวจสอบจากภายนอกเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริง - มีการส่งหนังสือร้องเรียนและตั้งคำถามต่อการทำงานโดยไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจน
๒	- ปรากฏข่าวลือที่อาจพาดพิงคนในหน่วยงาน มีคนร้องเรียน แจ้งเบาะแส - เริ่มมีความกังวลและสอบถามข้อมูล
๑	แทบไม่มี

ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

Risk Score					
โอกาส(Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	ปานกลาง (๕ x ๑ = ๕)	สูง (๕ x ๒ = ๑๐)	สูงมาก (๕ x ๓ = ๑๕)	สูงมาก (๕ x ๔ = ๒๐)	สูงมาก (๕ x ๕ = ๒๕)
๔	ต่ำ (๔ x ๑ = ๔)	ปานกลาง (๔ x ๒ = ๘)	สูง (๔ x ๓ = ๑๒)	ปานกลาง (๔ x ๔ = ๑๖)	สูงมาก (๔ x ๕ = ๒๐)
๓	ต่ำ (๓ x ๑ = ๓)	ปานกลาง (๓ x ๒ = ๖)	ปานกลาง (๓ x ๓ = ๙)	สูง (๓ x ๔ = ๑๒)	สูงมาก (๓ x ๕ = ๑๕)
๒	ต่ำ (๒ x ๑ = ๒)	ต่ำ (๒ x ๒ = ๔)	ปานกลาง (๒ x ๓ = ๖)	ปานกลาง (๒ x ๔ = ๘)	สูง (๒ x ๕ = ๑๐)
๑	ต่ำ (๑ x ๑ = ๑)	ต่ำ (๑ x ๒ = ๒)	ต่ำ (๑ x ๓ = ๓)	ต่ำ (๑ x ๔ = ๔)	ปานกลาง (๑ x ๕ = ๕)

ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

- สีเขียว หมายถึง ความเสี่ยงระดับต่ำ (น้อยกว่า ๕ คะแนน)
- สีเหลือง หมายถึง ความเสี่ยงระดับ ปานกลาง (๕ - ๙ คะแนน)
- สีส้ม หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูง (๑๐ - ๑๔ คะแนน)
- สีแดง หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูงมาก (๑๕ คะแนน ขึ้นไป)

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

ลำดับที่	ขั้นตอน	ประเด็นความเสี่ยง	Risk Score (L x I)			
			Likelihood	Impact	Risk Score	ระดับความเสี่ยง
๑	การจัดทำร่างขอบเขตของงานก่อสร้าง TOR และ กำหนดราคากลาง	๑. การกำหนดคุณสมบัติของผู้ยื่นข้อเสนอมีการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ยื่นข้อเสนอรายใดรายหนึ่ง หรือกีดกันคู่แข่ง หรือกำหนดเงื่อนไขไม่เป็นธรรม ไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของทางราชการ ๒. การกำหนดเงื่อนไขของผู้ยื่นข้อเสนอในงานก่อสร้างไม่เป็นไปแนวทางปฏิบัติ	๑	๕	๕	ปานกลาง
๒	การดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาเอกสารของผู้ยื่นข้อเสนอ	๑. คณะกรรมการมอบหมายให้บุคคลเพียงคนเดียวดำเนินการจัดทำเอกสารทุกขั้นตอนโดยไม่มีการตรวจสอบรายละเอียด อาจนำไปสู่ความเสี่ยงด้านความโปร่งใสในการดำเนินงานและเพิ่มโอกาสในการทุจริตหรือการบิดเบือนข้อมูล ๒. การตัดสินใจของคณะกรรมการที่ไม่สอดคล้องกับขอบเขตของงาน หรือถูกกดดันจากภายนอกให้เลือกผู้ยื่นข้อเสนอโดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติที่เหมาะสม	๒	๔	๘	ปานกลาง

ลำดับที่	ขั้นตอน	ประเด็นความเสี่ยง	Risk Score (L x I)			
			Likelihood	Impact	Risk Score	ระดับความเสี่ยง
๓	การบริหารสัญญาและการควบคุมงานก่อสร้าง	๑. การแก้ไขสัญญาหรือการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงโดยไม่มีเหตุอันควร อาจเกิดขึ้นเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ผู้รับจ้าง ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการให้หรือรับสินบน หรือการมีผลประโยชน์ทับซ้อน ๒. การละเลยการบังคับใช้เงื่อนไขในสัญญา ไม่ดำเนินการเรียกค่าปรับหรือเรียกค่าเสียหายผู้รับจ้างที่ส่งงานล่าช้า ๓. ละเลยการควบคุมงานให้ผู้รับจ้างใช้วัสดุที่ไม่ได้มาตรฐานหรือไม่เป็นไปตามคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุที่กำหนด หรือการเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้รับจ้างเพื่อแลกกับการอนุมัติการทำงานที่ไม่ได้มาตรฐาน	๒	๕	๑๐	สูง

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

ลำดับที่	ขั้นตอน	ประเด็นความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยงการทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
๑	การจัดทำร่างขอบเขตของงานก่อสร้าง TOR และกำหนดราคากลาง	๑. การกำหนดคุณสมบัติของผู้ยื่นข้อเสนอ มีการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ยื่นข้อเสนอรายใดรายหนึ่ง หรือกีดกันคู่แข่ง หรือกำหนดเงื่อนไขไม่เป็นธรรม ไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของทางราชการ ๒. การกำหนดเงื่อนไขของผู้ยื่นข้อเสนอในงานก่อสร้างไม่เป็นไปแนวทางปฏิบัติ	ปานกลาง	๑. การกำหนดคุณสมบัติของผู้ยื่นข้อเสนอตามแนวทางและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ๒. เปิดเผยแพร่ร่างขอบเขตของงาน เพื่อรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ ๓. ตรวจสอบและกำหนดราคากลางจากข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน พร้อมแนบหลักฐานประกอบการคำนวณอย่างโปร่งใส ๔. ตรวจสอบความสอดคล้องของคุณสมบัติผู้ยื่นข้อเสนอ กับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง	๑. อ้างอิงเกณฑ์คุณสมบัติของผู้ยื่นข้อเสนอตามแนวทางหนังสือด่วนที่สุดที่ กค (กวจ) ๐๔๐๕.๒/ว๒๑๔ ลงวันที่ ๑๘ พ.ค. ๒๕๖๓ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องบนเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลาง๒. เผยแพร่ร่างขอบเขตของงานบนเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลางและของหน่วยงาน เพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็น	ก่อนประกาศเชิญชวน	งานพัสดุ

ลำดับที่	ขั้นตอน	ประเด็นความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยงการทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
๒	การดำเนินการตรวจสอบและพิจารณาเอกสารของผู้ยื่นข้อเสนอ	๑. คณะกรรมการมอบหมายให้บุคคลเพียงคนเดียวดำเนินการจัดทำเอกสารทุกขั้นตอนโดยไม่มีการตรวจสอบรายละเอียด อาจนำไปสู่ความเสี่ยงด้านความโปร่งใสในการดำเนินงานและเพิ่มโอกาสในการทุจริตหรือการบิดเบือนข้อมูล ๒. การตัดสินใจของคณะกรรมการที่ไม่สอดคล้องกับขอบเขตของงาน หรือถูกกดดันจากภายนอกให้เลือกผู้ยื่นข้อเสนอโดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติที่เหมาะสม	ปานกลาง	๑. จัดอบรมคณะกรรมการเกี่ยวกับขอบเขตของงาน และบทบาทหน้าที่ตามระเบียบ จัดทำรายงานประกอบการตัดสินใจของคณะกรรมการอย่างละเอียด ๒. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามหลักการควบคุมภายใน มีการทบทวนเอกสารและกระบวนการใช้ระบบจัดเก็บเอกสารดิจิทัลที่เข้าถึงได้โดยหลายฝ่าย	๑. จัดอบรมเรื่อง TOR ตามพรบ.จัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบที่เกี่ยวข้อง และทุกมติของคณะกรรมการต้องมีเหตุผลและอ้างอิงแหล่งที่มา ๒. ใช้หลักการแบ่งแยกหน้าที่ในการร่าง/ตรวจ/สอบทาน รายละเอียดทุกขั้นตอน เพื่อให้มีการสอบย้อนความถูกต้อง		งานพัสดุ

ลำดับที่	ขั้นตอน	ประเด็นความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยงการทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
๓	การบริหารสัญญาและการควบคุมงานก่อสร้าง	๑. การแก้ไขสัญญาหรือการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงโดยไม่มีเหตุอันควร อาจเกิดขึ้นเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ผู้รับจ้าง ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการให้หรือรับสินบน หรือการมีผลประโยชน์ทับซ้อน ๒. การละเลยการบังคับใช้เงื่อนไขในสัญญาไม่ดำเนินการเรียกค่าปรับหรือเรียกค่าเสียหายผู้รับจ้างที่ส่งงานล่าช้า ๓. ละเลยการควบคุมงานให้ผู้รับจ้างวัสดุใช้ที่ไม่ได้มาตรฐานหรือไม่เป็นไปตามคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุที่กำหนด หรือการเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้รับจ้างเพื่อแลกกับการอนุมัติการทำงานที่ไม่ได้มาตรฐาน	สูง	๑. มีระบบติดตามความคืบหน้าของงานและสรุปรายงานความก้าวหน้าเสนอต่อผู้บริหาร ๒. คณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างและผู้ควบคุมงานร่วมตรวจสอบทุกขั้นตอน และติดตั้งกล้องวงจรปิดบริเวณพื้นที่ก่อสร้าง ๓. กำหนดการตรวจสอบคุณภาพพัสดุตรวจสอบงานจริงเทียบกับรายงานความก้าวหน้าทุกครั้ง ๔. สร้างความตระหนักรู้/จิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนด้วยความรอบคอบ โปร่งใส สุจริต และการรับ/การให้สินบนที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานดังกล่าว	๑. จัดประชุมคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างและผู้ควบคุมงาน ร่วมกันเป็นระยะ และติดตั้งกล้องวงจรปิดบริเวณพื้นที่ก่อสร้างและพื้นที่เก็บวัสดุ ๒. ใช้ระบบ e-GP ติดตามงานตรวจสอบเอกสารส่งมอบงานกับผลงานจริงและสรุปเสนอต่อผู้บริหาร ๓. มีตัวอย่างวัสดุที่นำไปตรวจสอบภายนอก (ถ้ามี) แบบรายงานผลทดสอบในรายงานความก้าวหน้าคณะกรรมการตรวจรับพัสดุในงานจ้างก่อสร้างลงพื้นที่ตรวจสอบงานจริง ๔. ดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้บุคลากรเพื่อทบทวนปลูกฝังเน้นย้ำให้ปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และการรับ/การให้สินบน		งานพัสดุ
							งานบุคคล